

ספרים

אשראי אשורי

הכלכלה בשחר ההיסטוריה

מאת רפאל (רפי) בנבנשתי
הוצאת מאגנס, 229 עמודים

את העבודה לתואר דוקטור לפילוסופיה כתב רפי בנבנשתי על "מוסדות כלכליים של המסחר האשורי הקדום במאות ה-20 עד ה-18 לפני הספירה". מהמחקר הזה נולד הספר שמצליח לפתוח צוהר מעניין מאוד לכלכלת העולם הקדום שלפני תקופת יוון ורומא – תקופה שנחקרה מעט מאוד.

הספר, שמתרכז כאמור במסופוטמיה באלף השלישי ותחילת האלף השני לפני

הספירה, מתבסס על תיעוד נרחב של סוחרים אשורים קדומים, כולל מכתבים, הסכמים וחוזים עם שליטים ותיעוד של דיונים

בבתי דין של הסוחרים.

בנבנשתי מבקש להוכיח שמוסדות כלכליים מילאו תפקיד מרכזי באותה תקופה ומתאר את ההיבטים המוסדיים של התארגנות הסוחרים והמימון. מדיניות הסחר האשורית דגלה בצבירת מתכות יקרות (כסף וזהב) בעזרת מאזן מסחרי חיובי (יצוא גדול יותר מיבוא) והושגה באמצעות התערבות שלטונית שכללה עידוד המסחר, תמיכה ביצוא והגבלות על היבוא.

בחברה האשורית הקדומה התקיימו גם מוסדות אשראי משוכללים, שכללו אשראי צרכני לקיום ולרכישת נכסים לטווח ארוך ואשראי מסחרי זמינות השקעות להפעלת מערכת המסחר. בנוסף, מערכת המוסדות הכלכליים נשענה על מערכת אכיפה שתמרצה אנשים לשמור על כללי המשחק שעמדו בבסיס קיומם של המוסדות.

הוא מציין כי על מעמד הסוחר באלף השלישי לפני הספירה יש ויכוח בין החוקרים. חלקם טוענים שהמסחר היה מאורגן מטעם השלטונות והסוחרים לא נהנו ממעמד עצמאי, ואחרים טוענים כי הם ניהלו את המסחר למטרות רווח בכלכלת שוק. אבל ללא קשר למעמד, המוסדות המשוכללים הקטינו את עלויות העסקאות והסיכונים, ובכך הגדילו את רווחי הסוחרים.

המבנה החברתי-כלכלי שנוצר במסופוטמיה לא היה ייחודי לאזור הזה, ובסיכום הספר מזכיר המחבר את המוסדות הכלכליים שנוצרו במצרים הקדומה באותה תקופה. בנבנשתי רואה בשומרים ובמצרים של ימי קדם בני אדם שצורת חשיבתם ומניעיהם היו דומים לאלו של אנשים בימינו, "אנשים שבנו מוסדות כלכליים כפי שאנו מכירים היום, עם ההתאמות המתחייבות מהטכנולוגיה ומהתרבות השונות שבין התקופות".